

LATINŠTINA NAŠA SVAGDAŠNJA IV

Teach Yourself Latin ili "Sociologija" prof. dr Rudija Supeka

U prošlom broju časopisa "Latina et Graeca", u članku koji se kritički osvrće na zanemarivanje latinskoga i grčkoga jezika te njihovih izvedenica u sredstvima javnog informiranja, pojavilo se nekoliko redaka iz knjige i o knjizi "Sociologija" * prof. dr Rudija Supeka. Budući da time sve pogreške iz ovog srednjoškolskog udžbenika (!) - zanimljive za vas - nisu predočene, navest ćemo ih još nekoliko, iako, na žalost, ne možemo prisegnuti da je i to sve. Počnimo.

Dobronamjerni će se čitalac, prije svega, začuditi načinu na koji prof. dr Rudi Supek prenosi rimska imena u hrvatski jezik. Spartak je njemu *S p a r t a k u s* (sic; tj. sikl); Gaj (Grakho) je, naravno, *K a j* (str. 128.); Katon je, u ovoj osebujujoj ortografiji, *C a t o*; Brut je - već pogadjate *B r u t u s*, dakako (a njemu će se, uostalom, još čuti). Kad Gaj, odnosno Kaj, ne bi bio Kaj, odnosno Gaj ili Tiberije Tiberije, došli bismo u iskušenje da povjerujemo kako ovakav specifičan kriterij proizlazi iz neobuzdane ljubavi prema izvornom, rimskom pravopisu. Ali kad prof. dr Rudi Supek napiše (str. 210.): "Rimski senat bio je sastavljen od izvjesnog broja 'patres' koji predstavljaju 'personae', tj. slike njihovih predaka", onda to ima ozbiljnih posljedica za rimsko zakonodavstvo, ali kudikamo više za smisao rečenice; jer, kako nas autor uči, *p a t r e s*, doduše, jesu *patres*, ali su u stvari *p e r s o n a e*, a *personae* su slike njihovih predaka. Tko su oni, to vam zaista ne bismo znali reći. Uzgred budi rečeno, u istom se odjeljku spominju neki *L a t i n j a n i*, što, ako sudimo po činjenici da se taj termin ne nalazi u Enciklopediji Leksikografskog zavoda, predstavlja još jedan duhoviti idiolekatski izraz prof. dr Rudija Supeka.

Gregarizam (str. 51.), vjerovali ili ne, dolazi od latinske riječi *g r e g i s* za koju i ponajbolji rječnici latinskoga jezika tvrde da zapravo glasi *grex*, a da joj je *gregis* tek i jedino genitiv. Oblik *p o s s e d e n t e s u b e a t i p o s s e d e n t e s* (str. 127.) ukazuje na neshvaćeno zanimanje prof. dr Rudija Supeka za stariju fazu latiniteta**; a da se to njegovo zanimanje proteglo i na područje rimske književnosti, svjedoči nam i činjenica (str. 122.) da je nai-

* ŠK, Zagreb, 1968.; stručni recenzenti: Djordje Mažuran, Ivan Babić, dr Rudi Kolaković

**Glagol *posideo* u svom neoslabiljenom, starijem obliku zabilježen je samo na nekoliko najstarijih rimskih natpisa.

šao i na izvjesnoga Bruta, "starog autora", kojega on "čita kako razmišlja" i tim otkrićem grdu je muku zadao klasičnoj filologiji postavljajući je, eto, pred fait accompli*.

Grafiju *h o m o e c o n o m i c u s* (str. 207.) svalili bismo na leđja tiskara, kad okolne činjenice ne bi drugačije govorile. Nije, na primjer, pedagoški navoditi latinsko ime boginje Atene (= Minerva, str. 140.) u kontekstu u kojem se spominju grčki bogovi, jasno, s grčkim imenima. Još manje je pedagoški ustvrditi da se Dioniz zapravo zove *D i o n i z i j e* (str. 140.), kad to već i svaki bolje obaviješten rješavalac križaljki zna.

Smjelost intervencije prof. dr Rudija Supeka u rimski pravni korpus pokazuje misao da su u Rimu "jedine slobodne žene bile hetere (sic!) - javne ljubavnice" (str. 101.). No autor ima svoju attitudu i naspram rimske povijesti. Spartak (vidi gore pod Spartakus) bio je vođa robovskog ustanka u *R i m s k o m C a r s t v u* (str. 75.) !!! Tih godina, oko 70. (točnije: od 73. do 71. pr.n.e.) mnogi su Rimljani slutili da je Republici odzvonilo; ali da će Carstvo doći tako naglo - tome se zbilja nitko nije nadao.

Medjutim, ove i neke sitnije greške ispraviti će, nadaймо-se, generacija koja dolazi, generacija u kojoj će dominirati *h o m o h u - m a n u m* (str. 207.; pri dnu).

Želimir Brala

* Od šest osoba koje su nosile ime Brut i imale čast da budu uvrštene u *The Oxford Classical Dictionary* (jedan od solidnijih priručnika te vrste) nijedan, izgleda, nije potomstvu ostavio ništa napismeno.